

Дубчак О. Д., вчитель,
Комунальний заклад «Вінницький ліцей № 7
ім. Олександра Сухомовського»

ПРОБЛЕМИ ТА СУПЕРЕЧНОСТІ У ВПРОВАДЖЕННІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Економічні, політичні й соціальні зміни, які відбуваються в Україні, зумовлюють необхідність прискорення реформування системи освіти. Насамперед це стосується задоволення освітніх потреб громадян протягом всього життя, забезпечення доступу до освітньої та професійної підготовки всіх, хто має необхідні здібності. Тому передбачено впровадження у навчально-виховний процес новітніх педагогічних технологій та науково-методичних досягнень, створення нової системи інформаційного забезпечення освіти, входження України у міжнародну систему комп'ютерної інформації. Найбільш ефективному рішенню вищезазначених проблем сприяє дистанційне навчання [1]. Сучасному суспільству потрібна масова якісна освіта, яка спроможна забезпечити вимоги до споживача та виробника матеріальних і духовних благ. Виконати соціальне замовлення суспільства через збільшення асигнувань на освіту, збільшення кількості навчальних закладів та іншими традиційними способами не можуть навіть заможні країни. Тому поява дистанційної освіти не випадкова, це закономірний етап розвитку та адаптації освіти до сучасних умов [2].

Дистанційне навчання є однією з нових необхідних тенденцій сучасної освіти. В системі післядипломної освіти ця технологія має низку переваг порівняно з очним навчанням [3], проте в системі закладів загальної середньої освіти цей феномен є мало організованим та таким, що потребує удосконалення. У статті ми розглянемо основні причини поганої якості надання освітніх послуг учням закладів загальної середньої освіти; зіставимо технічні можливості освітніх платформ, рекомендованих Міністерством освіти та науки України (МОН) для використання у школах та виділимо проблеми, з якими стикаються менеджери освіти на шляху до організації ефективного функціонування дистанційного навчання у закладах.

Отож можна виділити три основні чинники появи дистанційного навчання в Україні. Перший – зростання обсягу інформації та знань. Наприклад, за даними ЮНЕСКО, у 2008 році було створено інформації більше, ніж за минулі п'ять тисяч років. Другий – електронне навчання стає технологічним середовищем доставки знань. Третій – попит на знання і поява ринку освітніх послуг [4]. Однак основною причиною масового запровадження у систему загальної середньої освіти України дистанційного навчання стала пандемія коронавірусу.

Тотальний карантин змусив шукати способи передачі знань учням в умовах самоізоляції. Та, незважаючи на значні переваги дистанційного навчання, уже в перші дні його масового запровадження у систему шкільної освіти Міністерству освіти і науки України потрібно було вирішити кілька проблем:

- низьке фінансування розробки та впровадження дистанційних технологій в освіті;
- упередженість та консерватизм щодо дистанційної форми навчання як педагогів, так і керівництва освітніми закладами;
- недостатня державна підтримка розвитку дистанційної освіти в Україні;
- заклади освіти використовують різні моделі, технології та форми організації та використання освітнього змісту, що ускладнює обмін позитивними результатами та досягненнями й ефективний обмін інформацією [5, с. 116].

Зважаючи на те, що шкільна дистанційна освіта уже мала функціонувати, а вищезгадані питання потребували тривалого часу для вирішення – виник дисонанс між завданнями, що ставило перед освітянами МОН та ресурсами для їх врегулювання: типовою для українських містечок і сіл стала ситуація з відсутністю інтернет-мережі; переважна більшість закладів загальної середньої освіти була недоукомплектована технічними засобами навчання; чимало багатодітних сімей не могли забезпечити одночасний доступ до навчання усіх дітей, через відсутність багатьох гаджетів. Крім того, чимало освітян були просто не готові до використання дистанційного навчання. Спробуємо дізнатися, до чого ж призвів такий стан речей у функціонуванні дистанційного навчання у системі загальної середньої освіти. Користуючись власним досвідом у сфері освіти, можемо сказати, що чимало уроків були спотворені псевдодистанційним навчанням настільки, що перетворилися на повідомлення Viber у вигляді домашніх завдань, а зворотний зв'язок з учителем здійснювався лише через оцінку за такі домашні роботи. Звичайно, що вся вчительська праця впала на плечі батьківства, що у свою чергу гучно заявило про це електронною петицією «Заборонити дистанційну освіту у всіх навчальних закладах», розміщену на вебсайті Офіційного інтернет-представництва Президента України [6]. У відповідь на петицію «Заборонити дистанційну освіту у всіх навчальних закладах» МОН ухвалило Нове «Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти» [7]. Воно розширювало можливості для дистанційного навчання учнів та пояснювало, у який спосіб потрібно забезпечувати досвід до освіти учням, що не мають технічних засобів, або доступу до інтернету. Однак проблема залишилася: дистанційне навчання функціонувало неналежащо, що відображалось на якості знань учнів і негативній реакції суспільства.

Саме такий спротив підштовхнув менеджерів освіти до самостійного врегулювання процесу дистанційного навчання у закладах. Проблеми технічного

забезпечення вирішувалися різними шляхами: за власний рахунок вчителів, коштом громадських організацій, місцевих громад та спонсорів. Педагоги закладів загальної середньої освіти долучилися до процесу оптимізації дистанційного навчання шляхом пошуку нових інформаційних ресурсів та платформ. Наприклад, педагоги Вінницького фізико-математичного ліцею № 17 розробили та почали активно застосовувати власний освітній портал. Зараз на сторінці цього інтернет-ресурсу можна знайти розклад занять, домашні завдання, оголошення для вчителів та батьків, відповіді на поширені питання та отримати зворотний зв'язок з будь-яким учителем чи адміністрацією. Чимало інших закладів Вінниці почали використовувати освітню платформу «Моя школа», що дозволяла батькам, менеджерам освіти та вчителям не лише слідкувати за процесом дистанційного навчання, але й вести електронні журнали, в автоматичному режимі формувати звіти про успішність кожного учня, якість навчання класу загалом та кількість проведених уроків.

У методичних рекомендаціях щодо організації дистанційної освіти, МОН рекомендувало освітянам застосовувати у своїй роботі такі вебресурси: Moodle, Google Classroom, Zoom, Classtime, LearningApps тощо.

Порівняємо можливості освітніх платформ між собою. Платформа Moodle – найдосконаліша, на наш погляд, та така, що поєднує у собі усі інструментарії повноцінного навчання. MOODLE надає можливість проектувати, створювати та керувати інформаційно-навчальними ресурсами навчального закладу. Платформа є достатньо гнучкою системою: педагог може самостійно створювати дистанційний курс та управляти ним, тобто власноруч контролювати доступ до своїх курсів, використовувати часові обмеження, створювати власні системи оцінювання знань, контролювати надсилання на перевірку виконаних учнями завдань, фіксувати завдання, надіслані із запізненням, дозволяти або забороняти учням перездавання контрольних завдань (модульних або підсумкових – заліків, іспитів) тощо. Про ефективність роботи цієї системи управління навчанням свідчить той факт, що вона використовується у понад 30 000 навчальних закладах багатьох країн світу для організації дистанційного навчання, її перекладено майже на 80 мов, і на українську також [8].

Платформа Google Classroom – це сервіс, що пов'язує Google Docs, Google Drive, Gmail, Hangouts та YouTube дає змогу організувати онлайн-навчання, використовуючи відео-, текстову та графічну інформацію. Учителю має змогу проводити тестування, контролювати, систематизувати, оцінювати діяльність, переглядати результати виконання вправ, застосовувати різні форми оцінювання, коментувати й організовувати ефективне спілкування з учнями в режимі реального часу. Така платформа застосовується в багатьох закладах загальної

середньої освіти, однак через залучення великої кількості допоміжних ресурсів потребує від педагога досконалого володіння усіма ними. А відтак адміністрація закладу загальної середньої освіти зобов'язується підготувати увесь педагогічний колектив до використання таких форм дистанційного навчання [9].

Zoom – сервіс для проведення відеоконференцій та онлайн-зустрічей є хорошим ресурсом дистанційного навчання, однак виключає можливість управління навчальним процесом. Ресурс підходить для проведення відео-конференцій, лекцій, уроків; дає можливість демонструвати інтерактивну дошку та одразу переключатися на демонстрацію головного екрану. Для навчання у школі Zoom є насамперед допоміжним ресурсом, однак таким, що є доступним та зручним у використанні.

Classtime – система, що розрахована на самостійну роботу учнів, шляхом виконання завдань, роботи з додатками та матеріалами, що підготував учитель. Тут педагог виступає в ролі наставника, що лише відслідковує прогрес кожного учня. Недоліками є те, що учні не можуть контактувати між собою, що на постійній основі може призвести до проблем з їх соціалізацією. На нашу думку, платформа потребує додаткових інструментів взаємодії учнів та вчителів між собою.

LearningApps – онлайн-сервіс, що дає змогу створювати інтерактивні вправи. Ресурс не розрахований на повноцінне управління навчальним процесом, однак є досить ефективним для використання на окремих етапах уроку. Містить бібліотеку вправ, які можна проєктувати на інтерактивні дошки.

Перераховані сервіси є зручним інструментом у створенні цікавого уроку. Вони мають свої переваги і недоліки, однак їх різноманітність дозволяє обрати кожному навчальному закладу найзручніший для себе. Задля швидшого вирішення «дистанційної кризи» на допомогу вчителям та учням МОН спільно з Українським інститутом розвитку освіти та Міністерством цифрової трансформації України також запустили платформу для дистанційного та змішаного навчання «Всеукраїнська школа онлайн».

Всеукраїнська школа онлайн – [E-SCHOOL.net.ua](https://e-school.net.ua) – це сучасний онлайн-ресурс для змішаного та дистанційного навчання учнів середньої та старшої школи з матеріалами, що пройшли експертизу та відповідають державним освітнім стандартам. E-SCHOOL забезпечує учнів відеопоясненнями, конспектом, тестами та можливістю відслідковувати свій навчальний прогрес. А вчителів – необхідними методичними рекомендаціями та прикладами застосування сучасних освітніх технологій [10].

Отже, заклади загальної середньої освіти досить важко перенесли різкий перехід від традиційної форми навчання до змішаної та дистанційної. На шляху до ефективного впровадження дистанційної технології в навчання менеджерам

освітнього процесу довелося зіткнутися з матеріальними, технічними, кадровими та організаційними проблемами. Спільними зусиллями багатьох структур вчителі навчилися вдало поєднувати традиційні форми навчання з інтерактивними технологіями, батьки отримали цілодобовий доступ до електронних журналів та шкільних чат-ботів, учні привчилися до самодисципліни та відповідальності. І хоча деякі регіони ще мають свої труднощі у запровадженні дистанційного навчання – переваг цієї форми навчання в рази більше ніж недоліків. Дистанційна освіта відкриває учням доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищує ефективність самостійної роботи, дає абсолютно нові можливості для творчості, знаходження і закріплення різних професійних навичок, а педагогам дає змогу реалізовувати принципово нові форми і методи навчання із застосуванням концептуального моделювання явищ і процесів [11].

Список використаних джерел

1. Штихно Л. В. Дистанційне навчання як перспективний напрям розвитку сучасної освіти. *Young Scientist*. 2016. № 6(33). URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/6/121.pdf>
2. Степаненко С. В. Про трансформацію системи заочної освіти в умовах інтеграції в Європейський освітній простір. *Вища школа*. 2007. № 2. С. 31–37.
3. Заболоцький А. Ю. Психологічні проблеми дистанційного навчання викладачів в системі післядипломної педагогічної освіти. *Університет "КРОК"*. URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/statti/zabolotskyi_0003.pdf.
4. Стадник О. Д., Яременко О. В., Мороз І. О. Перспективи дистанційного і змішаного навчання в системі безперервної освіти / Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/2848/1/ПЕРСПЕКТИВИ%20ДИСТАНЦІЙНОГО%20І%20ЗМІШАНОГО%20НАВЧАННЯ.pdf>
5. Варзар Т. Дистанційна освіта в сучасній освітній діяльності *Українознавство*. 2005. № 1. С. 116–119.
6. Заборонити дистанційну освіту у всіх навчальних закладах. *Офіційне інтернет-представництво Президента України*. 2020. URL: <https://petition.president.gov.ua/petition/97372>
7. Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти. *Міністерство освіти і науки України*. 2020. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/vidsogodni-nabuvayut-chinnosti-onovleni-umovi-distancijnogo-navchannya-u-shkolah>
8. Про систему MOODLE. *Державний університет телекомунікацій*. URL: <http://www.dut.edu.ua/ua/1035-pro-sistemu-moodle-organizaciyno-metodichniy-centr-novitnih-tehnologiy-navchannya>

9. Організація дистанційного навчання в школі. *Міністерство освіти і науки України*. 2020. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2020/metodichni%20recomendazii-dustanciyna%20osvita-2020.pdf>
10. Всеукраїнська школа онлайн. *Міністерство освіти і науки України*. 2020. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/vseukrayinska-shkola-onlajn>
11. Штихно Л. В. Дистанційне навчання як перспективний напрям розвитку сучасної освіти. *Молодий вчений*. 2016. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/6/121.pdf>

Зарішняк І. М., канд. пед. наук, доц.,
Донецький національний університет імені Василя Стуса,
Україна

Калініченко Т. С., здобувачка 1-го курсу СО «Магістр»,
 факультету хімії, біології і біотехнологій,
 спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»
Донецький національний університет імені Василя Стуса,
Україна

КРИТЕРІЇ, ПРАВИЛА І ПРОЦЕДУРИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Пріоритетність процедури оцінювання в освіті зазначається багатьма науковцями. Проте й на сьогодні дослідники акцентують на її недосконалості, оскільки процедура торкається лише оцінювання знань, умінь і навичок [1], тоді як значення оцінювання освітньої діяльності, на думку О. І. Андрійчук, полягає насамперед у моніторинговій функції – відстеження рівня розвитку освітнього процесу як в Україні, так і в кожному її регіоні. Попри те, що в педагогіці було проведено багато досліджень щодо педагогічного оцінювання навчальних досягнень учнів, проблема визначення критеріїв, правил і процедур оцінювання результатів навчання в загальноосвітньому залишається актуальною.

Мета роботи – на основі нормативних документів та узагальнення теоретичного досвіду проаналізувати критерії, правила і процедури оцінювання результатів навчання здобувачів середньої освіти.

Відповідно до мети були поставлені такі **завдання**:

- проведення огляду літературних джерел із теми дослідження;
- аналіз законодавчої бази середнього рівня освіти України;
- розгляд прикладів використання критеріїв оцінювання результатів навчання здобувачів у закладах середньої освіти.